

Məqalə "Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi"nin maliyyə dəstəyi ilə "Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı" istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Əgər uşaq evə qaçmaq əvəzinə evdən qaçarsa...

Cəmiyyətin inkişafı və uğurlu gələcəyi yetişən nəslin tərbiyəsindən asılıdır. Ölkəmizdə uşaq və gənclərin sağlamlığı, təhsili, inkişafı, eləcə də onların hüquqlarının qorunması dövlətin xüsusi diqqət mərkəzindədir. Bu gün uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi cəhətdən inkişafı, onların cəmiyyətimiz üçün layiqli vətəndaşlar kimi yetişdirilməsi istiqamətində genişmiqyaslı işlər görülür. Bunun nəticəsidir ki, son illər uşaq və gənclərimizin sorağı dünyanın dörd tərəfindən gəlir.

UŞAQLARIN ƏN TƏHLÜKƏSİZ HİSS ETDİYİ YER EVİ OLMALIDIR

Uşaq dünyaya gəldiyi gündən valideynlərinin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Körpənin qayğısına qalmaq, onu sağlam böyütmək, cəmiyyət üçün yararlı vətəndaş kimi yetişdirmək ən ümdə vəzifələri olmalıdır. Əfsuslar olsun ki, hər uşaq eyni şəraitdə və sevgi ilə əhatə olunan ailədə böyümür. Valideynlərdən yetəri qədər qayğı görməyən uşaqları sonradan düşdüüyü mühit özü istədiyi kimi formalaşdırır. Heç şübhəsiz, yol kənarında maşın qaraldan, dilənən, bazarda alver edən uşaqlara tez-tez rast gəlirik. Üz-gözlərindən əzab, yorğunluq yağan bu azyaşlılar isti evlərindən qaçıb küçələrdə yaşamağa məcbur olurlar. Bəs onları bu addımı atmağa vadar edən səbəblər nələrdir? Kim öz isti yuvasından qaçmaq istəsin ki? Onların bir neçəsilə söhbətləşəndə öyrəndik ki, kimisi valideyn tərəfindən şiddətə məruz qaldığı üçün, kimisi valideynlər arasındakı anlaşılmaqlıq ucbatından, kimisi də ətrafdakı pis qüvvələrin təsir dairəsinə düşdüüyü üçün evdən qaçmalı olublar. Qorxuqları üçün də evə geri qayıda bilmirlər. Hər bir şəxsiyyətin formalaşmasında təlim-tərbiyənin vacibliyini vurğulayan psixoloq İlhamə Vəliqızının sözlərinə görə, valideynlər uşaqlara nə qədər sevgi ilə yanaşsalar, uşaqlar bir o qədər mənəvi və fiziki cəhətdən inkişaf etmiş olacaqlar. Onlar özlərini valideynlərinin həyatında əvəzolunmaz olaraq hiss etməlidirlər ki, sonra mənfi dairələrin təsirinə düşüb evdən qaçmağa cəhd etməsinlər: **"Çox vaxt valideynlər soruşurlar ki, bizim uşaqları necə tərbiyə edək ki, cəmiyyətə faydalı, yararlı övlad olsunlar? Bu sualın cavabı əl valideynlərin özündə, yəni ailədədir. Düzgün tərbiyə ailədən başlayır. Uşaq və gənclər ayrı-ayrı yaş kateqoriyalarına aid olduqları üçün onların tərbiyə metodları da bir-birindən fərqlənir. Hər bir yaş dövrünün öz tərbiyə metodu var. Erkən yaşlarından övladlarımızı sevgi ilə böyütməli, onlara yalan danışmamağı öyrətməliyik. Uşaqların ən təhlükəsiz hiss etdiyi yer evi olmalıdır. Əgər uşaq evə qaçmaq əvəzinə evdən qaçarsa, özünü evində rahat hiss etmərsə, sizinlə heç bir məsələsini bölüşmərsə, ünsiyyət pozumluğu yaranıbsa, aqressivdirsə, demək ki, sizdə artıq ailədaxili qopuqluq var. Çox vaxt belə başa düşürlər ki, sadəcə boşanmış və yaxud bir valideyni olmayan ailələrdə bu kimi hallara rast gəlmək olar. Qətiyyətlə, bu, hər iki valideyni yanında olan uşaqlarda da özünü göstərir. Həmin uşaqların valideynlərinə problemi izah edəndə deyirlər ki, uşağımızı hər bir şeylə təmin edirik. Soruşuram ki, bir yerdə əyləncədir, məşğuliyyətiniz varmı? Yox. Hamı evdədir, amma heç kim bir-birilə ünsiyyət qurmur. Evdə olmaq uşağın yanında olmaq demək deyil. Onun maddi tələbatını ödəmək, ehtiyacı olan mənəvi tələbatını ödəmək demək deyil. Sonra da valideynlər**

gileylənir ki, bütün həyatımı, cavanlığımı övladıma qurban verdim. O isə üstümə qışqırır, aylarla mənə baş çəkmir. Bax, bunların hamısı erkən yaşlarda uşaqlarla olan ünsiyyət pozulmasından irəli gəlir".

BƏDBƏXT AİLƏLƏRİN XOŞBƏXT ÖVLADLARI OLMUR

Mütəxəssis bildirir ki, birinci növbədə ailədə ünsiyyət düzgün qurulmalıdır: **"Bədbəxt ailələrin xoşbəxt övladları olmur. İlk növbədə, valideynlər öz problemlərini özləri həll etməlidirlər. Öz nətamamlılıqlarını övlad üzərindən tamamlamamalıdır. Bu, boşanmağa hazırlaşan valideynlərin öhdəliyinə düşən əsas və vacib məsələdir. 16 yaş üstü gənclərlə isə münasibətdə birbaşa dostluq əlaqələri qurulmalıdır. Ünsiyyətsizlikdən yaranan problemlər çox vaxt ağır fəsadlara gətirib çıxara bilər. Çünki öz ailəsində anlaşılmadığını düşünən gənclər "dostlarım mənə evdəkilərdən daha yaxşı başa düşürlər" deyib daha sonra küçəyə, dostlara, sosial çevrələrə yönəliirlər. Unudurlar ki, həmyaşlıları da onlar kimi eyni dünyagörüşünə və təfəkkürə malikdirlər. Onlar böyüklər qədər təcrübəli ola bilməzlər axı. Əfsuslar olsun ki, bu kimi hal bəzən dostların yanlış yönləndirməsi ilə nəticələnir".**

Təbii ki, bu, mütəxəssisin fikridir. Hər zaman belə olmur. Çox vaxt eşidirik ki, ziyalı və mehriban ailənin övladı içkiyə qurşanıb, yaxud oğurluq üstündə həbs edilib. Bu zaman daha bir sual yaranır. Xoşbəxt mühitdə böyüyən övladın ailəsinə üzündən çıxmasında başlıca səbəb nədir? Uşaqların tərbiyəsində ailə, yoxsa cəmiyyət daha çox rol oynayır? Əlbəttə ki, ailədən alınan tərbiyə təməldir, amma ətrafdakı pis qüvvələrin təsir dairəsinə düşən övlad da yanlış seçimlər etməkdən qaça bilmir.

VALİDEYNLƏR ÖVLADLARININ SEÇİMLƏRİNƏ HÖRMƏTLƏ YANAŞMALIDIRLAR

Uşaqların tərbiyəsində ailə qədər, məktəb də böyük rol oynayır. Şəxsiyyətin formalaşmasında, cəmiyyətə inteqrasiya olunmasında məktəbin rolu danılmazdır. Günün yarısını məktəbdə keçirən uşaq nəinki bilik, həm də davranış xüsusiyyətlərini qazanır. Bu baxımdan, orta məktəblərdə şagirdlərin sosial aktivliyini təmin etmək üçün dərnlər fəaliyyət göstərməlidir. Təəssüflər olsun ki, pandemiya ilə əlaqədar məktəblərdə idman dərsləri keçirilməməsi uşaqların uzun müddət hərəkətsiz qalmasına gətirib çıxardı. Şagirdlərin fiziki aktivliyini artırmaq, məktəbdən sonra da fiziki fəaliyyətlə məşğul olmasına nail olmaq lazımdır.

"Bununla yanaşı, 50 faiz məsuliyyət müəllimlərin öhdəsinə düşür. Müəllimlər mütləq şəkildə uşaqların davranışına nəzarət etməlidirlər. Uşağın davranışında hər hansı bir pozuntu və ya xoşagəlməz hallar hiss edərsə, bunu mütləq şəkildə direktordan əvvəl valideynə bildirməlidirlər. Uşağın valideyndən sonra ən çox vaxt keçirdiyi insan onun müəllimidir. Uşaq müəlliminin yanında özünü yaxşı hiss etməlidir. Həm evdə, həm də məktəbdə təhlükəsiz hiss etmərsə, o uşaq mütləq şəkildə rahatlığını, təhlükəsizliyini küçədə axtaracaq. Bu da pis şeylərə gətirib çıxaracaq", - deyir İ.Vəliqızı vurğulayıb.

Uşaq və gənclərin fiziki cəhətdən inkişafı üçün onların seçimlərinə hörmətlə yanaşmalıyıq.

Müşfiqə BAYRAMLI

